

Уставни суд Републике Српске, на основу члана 115. Устава Републике Српске, члана 40. став 5. и члана 60. став 1. тачка а) Закона о Уставном суду Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 104/11 и 92/12), на сједници одржаној 29. маја 2024. године, д о н и о ј е

ОДЛУКУ

Утврђује се да члан 9. став 1. тачка 4) и члан 16. став 1. тачка 3) Правилника о критеријумима и поступку пријема радника у радни однос у ђачким домовима и ученичким културним центрима („Службени гласник Републике Српске“ број 51/14) нису у сагласности са Уставом Републике Српске.

Образложење

Милан Матић из Бијељине дао је Уставном суду Републике Српске иницијативу за оцјењивање уставности и законитости члана 9. став 1. тачка 4) и члана 16. став 1. тачка 3) Правилника о критеријумима и поступку пријема радника у радни однос у ђачким домовима и ученичким културним центрима („Службени гласник Републике Српске“ број 51/14). Иако је у иницијативи наведено да се од Уставног суда тражи оцјена уставности и законитости оспорених одредаба наведеног правилника, из садржине иницијативе произлази да давалац иницијативе тражи само оцјену уставности наведених одредаба овог правилника у односу на члан 10. Устава Републике Српске, којим се јамче једнакост и равноправност грађана, при чему указује на став Уставног суда Републике Српске у Одлуци У-83/14 од 24. фебруара 2016. године, којом је утврдио да члан 9. став 1. тачка 4) и члан 16. Правилника о процедури и критеријумима пријема радника у радни однос у основној школи („Службени гласник Републике Српске“ број 102/14) нису у сагласности са Уставом. Давалац иницијативе цитира одредбу члана 73. став 1. Закона о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске, те износи разлоге неуставности оспорених одредаба Правилника који су, у суштини, преузети дијелови образложења Одлуке Уставног суда Републике Српске У-83/14 од 24. фебруара 2016. године („Службени гласник Републике Српске“ број 18/16) и предлаже да Суд, након спроведеног поступка, утврди њихову неуставност.

У одговору на наводе из иницијативе, које је доставило Министарство просвјете и културе Републике Српске, наводи се да је иницијатива неоснована, те се указује на одредбу члана 73. став 1. Закона о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 134/11, 9/12 и 40/12). У одговору се, прије свега, истиче да је Правилник, чије су одредбе оспорене, донесен на основу овлашћења из члана 28. став 12. Закона о ученичком стандарду („Службени гласник Републике Српске“ број 72/12), те да су истим разрађене законске норме које се односе на критеријуме који се примјењују приликом попуњавања радних мјеста у ђачким домовима и ученичким културним центрима, као и да је министар овлашћен да подзаконским актом, поред обавезних, законом предвиђених критеријума, пропише и додатне критеријуме, на начин како је то учињено оспореним правилником. Надаље, у одговору су тврди да оспореним прописивањем кандидати, који су чланови породице погинулог борца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске, нису стављени у привилегован положај у односу на остале кандидате из разлога што се, како је наведено

„управо бодују кандидати који испуњавају услове конкурса, односно сви испуњавају исте услове, те се поставља питање да ли би исти требало да буду примљени по аутоматизму примјеном одредбе члана 73. став 1. Закона о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске“. Уз то, у одговору се истиче да то што је чланом 9. став 1. наведеног правилника, између таксативно наведених услова, прописан „социјални статус“, а чланом 16. наведеног правилника, између таксативно наведених социјалних услова, као услов прописано „који има статус члана породице погинулог борца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске и у том случају додјељује 10 бодова“ није у супротности са чланом 10. Устава Републике Српске, с обзиром на то да не постоји апсолутна равноправност, те закључује да су члановима породице погинулог борца, поштујући Закон о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске, оспореним одредбама Правилника основано дата наведена права. Из изложених разлога доносилац акта је предложио да се иницијатива не прихвати.

Правилник о критеријумима и поступку пријема радника у радни однос у ђачким домовима и ученичким културним центрима („Службени гласник Републике Српске“ број 51/14) донио је министар просвјете и културе на основу члана 28. став 12. Закона о ученичком стандарду („Службени гласник Републике Српске“ број 72/12) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“ бр. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12 и 121/12). Правилником се дефинишу критеријуми, начин бодовања кандидата у поступку пријема радника у ђачким домовима и ученичким културним центрима. Оспореним одредбама овог правилника прописано је: да је социјални статус један од критеријума за бодовање приликом утврђивања листе кандидата за пријем у радни однос у дому (члан 9. став 1. тачка 4), те да се на основу социјалног статуса могу остварити бодови уколико се ради о кандидату који има статус члана породице погинулог борца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске и у том случају додјељује се 10 бодова (16. став 1. тачка 3).

Приликом разматрања основаности навода даваоца иницијативе Суд је имао у виду да је одредбом члана 10. Устава Републике Српске, у односу на коју давалац иницијативе оспорава уставност одредаба члана 9. став 1. тачка 4. и члана 16. став 1. тачка 3. Правилника о критеријумима и поступку пријема радника у радни однос у ђачким домовима и ученичким културним центрима утврђено да су грађани Републике равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки су пред законом и уживају исту правну заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припадност, вјероисповијест, социјално поријекло, рођење, образовање, имовно стање, политичко и друго увјерење, друштвени положај или друго лично својство. Поред тога, Суд је имао у виду члан 108. Устава према којем закони, статути, други прописи и општи акти морају бити у сагласности са Уставом, а прописи и други општи акти морају бити у сагласности са законом.

Поред наведених одредаба Устава Суд је узео у обзир одредбу члана 73. став 1. Закона о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 134/11, 9/12, 40/12, 46/21 - Одлука о допустивости и меритуму Уставног суда Босне и Херцеговине и 13/24 - Одлука Уставног суда Републике Српске), на коју указује давалац иницијативе, према којој ће

органи републичке управе и органи јединица локалне самоуправе, јавна предузећа и друга привредна друштва која су у цјелини власништво Републике или у већинском власништву Републике, општине или града, као и други субјекти који су основани законом или их је основала Влада, обезбиједити да приликом пријема нових радника члан породице погинулог борца има, под истим условима, предност у запошљавању у односу на остала лица, укључујући ратне војне инвалиде борце, у складу са прописима којима се уређује област рада и запошљавања.

Такође, Суд је узео у обзир одредбу члана 28. став 12. Закона о ученичком стандарду („Службени гласник Републике Српске“ број 72/12) којом је прописано да министар доноси Правилник о критеријумима и поступку пријема радника у радни однос у ђачким домовима и ученичким културним центрима, при чему се морају дефинисати као обавезни сљедећи критеријуми: а) вријеме проведено на евиденцији незапослених лица коју води Завод за запошљавање, након стицања одговарајуће стручне спреме, б) просјек оцјена током студирања и в) резултати остварени на интервјуу и писменом дијелу теста. Уз то, Суд је узео у обзир да је у другим одредбама овог закона прописано: да се овим законом уређују ученички стандард, оснивање и рад установа ученичког стандарда, органи руковођења и управљања у установама, права, обавезе и одговорности ученика у области ученичког стандарда, права, обавезе и одговорности запослених у установама, васпитни рад у установама, начин финансирања и надзор над радом установа (члан 1), те да установе може основати Република, јединица локалне самоуправе или друго правно или физичко лице, у складу са овим законом и законом којим се регулише систем јавних служби (члан 5. став 1).

Исто тако, Суд је узео у обзир одредбе члана 69. ст. 1. и 2. Закона о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“ бр. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12 и 121/12), који је био на снази у вријеме доношења оспореног акта, односно члана 63. ст. 1. и 2. важећег Закона о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“ бр. 115/08, 111/21, 15/22, 56/22, 132/22 и 90/23) према којима органи управе доносе правилнике, наредбе, упутства и друге опште акте, а правилником се разрађују поједине одредбе закона или прописа Владе.

Полазећи од наведеног неспорно је да је министар просвјете и културе био овлашћен да, с циљем спровођења релевантних одредаба Закона о ученичком стандарду, донесе Правилник о критеријумима и поступку пријема радника у радни однос у ђачким домовима и ученичким културним центрима којим су, између осталог, прописани критеријуми за бодовање приликом утврђивања листе кандидата. Међутим, по оцјени Суда, начин на који је ово питање регулисано оспореним одредбама члана 9. став 1. тачка 4. и члана 16. став 1. тачка 3. овог правилника није у сагласности са начелом равноправности и једнакости из члана 10. Устава Републике Српске. По оцјени Суда, министар просвјете и културе, према одредби члана 28. став 12. Закона о ученичком стандарду, може поред обавезних, законом одређених критеријума, с циљем спровођења и разрађивања законских одредаба прописати и додатне критеријуме, с тим да исти не смију бити супротни Уставу и релевантним законским нормама. У конкретном случају, прописивањем додатног критеријума „социјални статус“, којим се кандидату који је члан породице погинулог борца

Одбрамбено-отаџбинског рата додјељује 10 бодова по овом основу, ови кандидати су, по оцјени Суда, стављени у привилегован положај у односу на остале кандидате, који су истовремено доведени у неравноправан положај. Наиме, како је већ наведено, према члану 73. став 1. Закона о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске, органи републичке управе и органи јединица локалне самоуправе, јавна предузећа и друга привредна друштва која су у цјелини власништво Републике или у већинском власништву Републике, општине или града, као и други субјекти који су основани законом или их је основала Влада, приликом пријема нових радника дужни су да обезбиједи да члан породице погинулог борца има, под истим условима, предност у запошљавању у односу на остала лица, укључујући ратне војне инвалиде борце, у складу са прописима којима се уређује област рада и запошљавања. Дакле, законодавац је, сходно својој процјени, већ утврдио начин вредновања критеријума „члан породице погинулог борца“, тако што је прописао обавезу свих субјеката на које се ова норма односи да приликом запошљавања дају предност кандидатима који имају овај статус. Имајући у виду да се оспорени правилник односи, између осталог, и на јавне установе ученичког стандарда, дакле установе које оснива Република или јединица локалне самоуправе, то је комисија за избор дужна да у сваком конкретном случају кандидату који је члан породице погинулог борца Одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске, приликом попуњавања упражњеног радног мјеста, под истим условима да предност у односу на друге кандидате који немају овај статус. Због тога, по оцјени Суда, доносилац оспореног правилника није могао поново вредновати исто лично својство кандидата које је већ вредновао законодавац, јер на тај начин оспорено прописивање из члана 9. став 1. тачка 4) и члана 16. став 1. тачка 3) овог правилника доводи до тога да се два пута вреднује исти лични статус једне категорије кандидата за пријем у радни однос у јавним установама ученичког стандарда, чиме су остали кандидати дискриминисани у праву на доступност радног мјеста под истим условима.

Полазећи од изложеног Суд је оцијенио да је оспореним прописивањем повријеђено начело једнакости и равноправности грађана из члана 10. Устава, као и начело уставности из члана 108. Устава Републике Српске.

Цијенећи да је у току претходног поступка правно стање потпуно утврђено и да прикупљени подаци пружају поуздан основ за одлучивање, Суд је, на основу члана 40. став 5. Закона о Уставном суду Републике Српске, у овом предмету одлучио без доношења рјешења о покретању поступка.

На основу изложеног одлучено је као у изреци ове одлуке.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда мр Џерард Селман и судије: Војин Бојанић, Светлана Брковић, Амор Букић, Златко Куленовић, проф. др Радомир В. Лукић, проф. др Иванка Марковић, проф. др Дарко Радић и академик проф. др Снежана Савић.

ПРЕДСЈЕДНИК
УСТАВНОГ СУДА
Мр Џерард Селман

29. мај 2024. године